

Dantovo peklo, jeden z pólů nedostupnosti v Moravském krasu

Petr Zajíček

V naší největší krasové oblasti – Moravském krasu – je evidováno 1132 jeskyní, včetně dvou nejdelších jeskynních systémů. Přesto je zde ještě mnoho bílých míst; dosud neobjevených jeskyní, propastí nebo částí jeskyní již známých. Takové místo se na-

chází i pod předělem mezi Pustým a Suchým žlebem. Generace badatelů tuší, že se tu nachází volné prostory mezi propastí Macochou a Kateřinskou jeskyní. Klíčem k objevům by mohl být i dosud nepřekonaný zával na konci Kateřinské jeskyně „Dantovo peklo“.

Lanový traverz nad labilními bloky závalu. Foto Petr Zajíček

Historie objevů

„V celém krasu neznám místa hrůznějšího“ napsal o Dantově pekle ve svých publikacích náš nejznámější krasový badatel Karel Absolon. Byl to právě on se svými spolupracovníky, kdo toto těžko dostupné a nebezpečné místo objevil. Cesta k nejzazšímu bodu Kateřinské jeskyně však nebyla jednoduchá a trvala s přestávkami více než tři desetiletí.

Kateřinská jeskyně byla známa odnepaměti. Výrazný vstupní portál byl oproti jiným lokalitám v Moravském krasu archeology trochu opomíjen. První výzkumy zde učinil Jindřich Wankel v roce 1869 a objevil v síni za vchodem ohniště a nástroje z doby kamenné. Podobných výsledků dosáhl později i Jan Knies. Dosud tu však neproběhly rozsáhlejší a podrobné archeologické výzkumy, i když lze předpokládat, že v hlubších kulturních vrstvách jsou zachovány mnohem významnější doklady života v pravěku. Prostory za mohutným vchodem lákaly dobrodruhy, zvědavce a krasové badatele. Za 60 metrů dlouhou vstupní chodbou se nachází třetí největší jeskynní dóm v České republice – Hlavní dóm s rozměry 95 x 42 x 25 metrů. Pro jeho nepřehlednost v něm zabloudilo několik návštěvníků, dle legendy i pasačka Kateřinka, po níž nese jeskyně jméno. Nezapomenutelná je událost z roku 1876, kdy jeskyni navštívil archeolog Kliment Čermák s průvodcem a když začalo docházet světlo, nemohli se trefit do správné odbočky k východu. V prostoru pak strávili 20 hororových hodin, než je vysvobodili místní občané.

Na podzim roku 1909 po zcela nevyjasněném sporu s místním mlynářem Rubešem objevila pracovní skupina Karla Absolona v koncovém bodu pokračování – Novou Kateřinskou jeskyni s překrásnou krápníkovou výzdobou. V následujícím roce byla jeskyně po úpravách a zavedení elektrického osvětlení zpřístupněna veřejnosti. Absolon se však se svými kolegy do jeskyně opakovaně vracel a prováděl intenzivní průzkumy v částech veřejnosti nepřístupných. Především měl snahu proniknout dále ve směru k propasti Ma-

Průchod mezi mohutnými balvany Dantova pekla. Foto Petr Zajíček

Labilní skalní most v nejvyšších úrovních závalu. Foto Petr Zajíček

cocha, kde tušil další rozsáhlé prostory. V letech 1910–1918 se staly objektem zájmu spodní patra Kateřinské jeskyně známé pod jménem Kalcitová chodba. Nadějně objevy sice směřovaly kýženým směrem, ale badatelé již tehdy narazili na neprostupný zával, jehož rozsah nedokázali vyhodnotit. Absolon a jeho spolupracovníci netušili, že nepřekonatelné sbory balvanů pokračují mnoho desítek

metrů směrem vzhůru. Vyčerpávající průzkumné práce bez dalších úspěchů přiměly Absolona a spol. tato místa opustit. Vrátili se sem, samozřejmě v trochu jiném složení roku 1940. Absolon věděl, že proniknout závalem v Kalcitové chodbě je nemožné a tak zaměřil svůj zájem na koncové místo hlavní úrovně Kateřinské jeskyně – Dóm Zkázy, který je součástí prohlídkové trasy. V nejzazším

Hlavní puklina Dantova pekla.
Foto Petr Zajíček

bodě postupně pomocí vrtací soupravy a trhavin rozšířil šikmo stoupající chodbu, která byla nazvána „Strojová“. Dostali se až ke komínu vysokému přibližně 18 metrů. Po jeho překonání objevili dne 8. září další volné prostory – Dantovo peklo. Sám Absolon popisuje tato místa autenticky ve své knize Moravský kras:

„To, co se nyní před námi objevilo, zatají dech i tomu nejotrlejšímu. Prostora 32m dlouhá, 22m široká, místy velmi vysoká, vyplněná na ploše větší než 700 m² tím nejhrůznějším chaosem balvanů, který si můžete představit. Balvany ve všech možných velikostech, až 8 x 6 metrů, jsou svědkem katastrofy, která se zde

kdysi zběhla, proboření a zhroutení stropů velikých domů. Balvany se nakupily v nejnemožnějších polohách, ponechávají mezi sebou uličky, kterými zesnulý srdnatý druh Otokar Henych (+ 1947) prolezl, kam se dalo a vystoupil až do nejvyšší kóty bludiště 435, o 90m výše, než je vchod.“

Badatelům se však ani přes další snahy nepodařilo proniknout do předpokládaných prostor skrz tento zával. Podařilo se však objevit horizont horního patra vybíhající z Dantova pekla zpět nad známé prostory Kateřinské jeskyně. Roku 1941 v nich při průzkumu zahynul badatel Jan Němec, když byl v malé prostoře znenadání zasypan závalem drobné suti a písku. Po této tragické události pracovní skupina místa horních pater Kateřinské jeskyně opustila. V dalším období byly průzkumy Dantova pekla prováděny ve 2. polovině 20. století amatérskými jeskyňáři sdruženými od roku 1952 do spolku Speleologický klub Brno. Výzkumy však byly ojedinělé a nepřinesly další objevy. Podrobnou mapovou dokumentaci pak prováděli v 70. letech pracovníci oddělení dokumentace podniku Moravský kras, která tehdy provozovala zpřístupněné jeskyně Moravského krasu. Ani během těchto prací se nepodařilo proniknout do nových prostor.

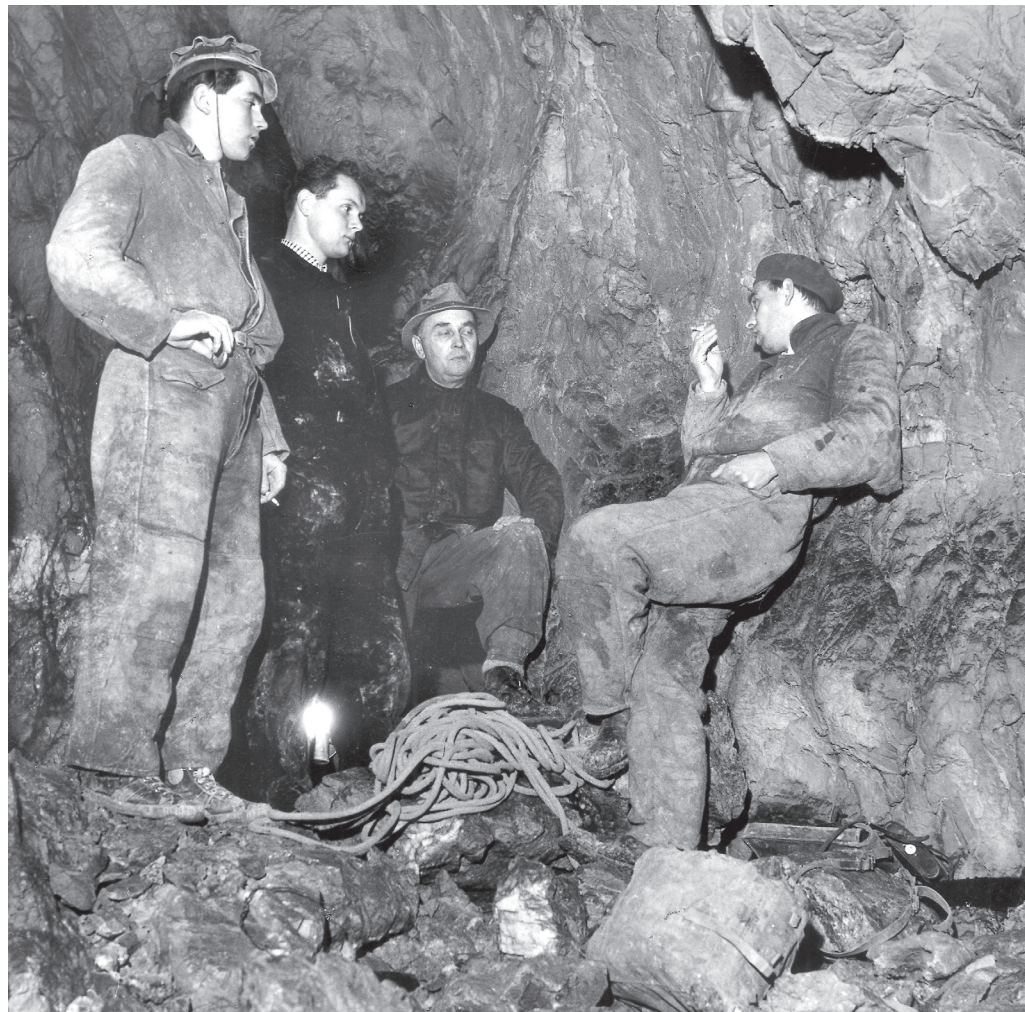

Některé balvany drží ve skalní puklině jen za úzké hrany.
Foto Petr Zajíček

Současné výzkumy Dantova pekla a přilehlých lokalit

Jedním z hlavních zájmů amatérských jeskyňářů ze ZO 6-20 je právě oblast mezi Macochou a Kateřinskou jeskyní, kde lze očekávat jeskynní prostory nemalých dimenzí. V této souvislosti otevřeli místo, kde v mrazivých dnech stoupá sloup páry a tvoří se tu tzv. mastný flek. Tento jev byl pozorován již ve 30. letech Janem Suchánkem, členem Absolonova výzkumného týmu. Nachází se na vrcholu hřebenu mezi Pustým a Suchem žlebem, který se nazývá „Chobot“ a pozičně je vzdálen přibližně 50 metrů od koncového místa v Dantově pekle směrem k Macošě. V loňském roce dosáhli badatelé prvních volných prostor v podobě říceného dómu se sutinami na dně a několika krátkými odbočkami. Podle tvaru a velikosti vydržené vstupní štolý nazvali jeskyni „Elfí domeček“. Teplota ovzduší v jeskyni i v nejchladnějším období zimy dosahuje +12° C. Důležité pro další postup, bylo potvrdit či vyvrátit přímou souvislost s Kateřinskou jeskyní, proto byl učiněn opakovaný pokus za pomoci plynu merkaptanu. Během obou zkoušek se jasně potvrdila přímá souvislost obou jeskyní. Otázkou nyní je, zda Elfí domeček souvisí pouze s Kateřinskou jeskyní, anebo vedou cesty i směrem opačným, tedy k dosud neznámým prostorům směrem k Macošě. V zimních měsících vyrazí ze vstupní štolý Elfího domečku silný průvan, který byl také vodítkem při průkopových pracích. V objevené prostoře se však vytrácí a dosud není zcela jasné, kudy v průkopu pokračovat.

Jeskyňáři zároveň zorganizovali ve spolupráci se Správou jeskyní ČR několik výprav do Dantova pekla. Cílem bylo přesné zaměření těchto míst vůči povrchu pomocí radiomajáku a domapování některých zvláště těžce přístupných částí. Jeskyňářům se zároveň podařilo zdolat dosud neprozkoumané komíny. Všechny výsledky těchto výzkumů nasvědčují tomu, že velmi nestabilní řícená puklina Dantova pekla vyplněná obrovskými balvany a sutěmi směřuje šikmo k povrchu. V nejvyšší zjištěné úrovni jedné z významných od-

Členové Speleologického klubu Brno pod vedením Jana Baláka v Dantově pekle.
Foto archiv SJČR

boček se ukázalo, že k povrchu zbývá necelých 15 metrů a ve stropě dále neprůlezných prostor byly nalezeny koncečky kořenů. V průběhu akcí se podařilo pořídit unikátní fotodokumentaci, která vypovídá o charakteru a divokosti Dantova pekla.

Pravděpodobnost postupu do nových prostor směrem k Macošě skrz mohutnou puklinu vyplněnou takovým závalem je malá. Hypotetické pokračování hlavní úrovně Kateřinské jeskyně se snad nachází někde pod sutinami o několik desítek metrů níže. V těchto chvílích je hlavním klíčem jeskyně Elfí domeček, která je pozičně situována již za hlavní částí tektonické poruchy, na které se mohutný zával Dantova pekla vytvořil. Bude proto zajímavé sledovat, jakých nových objevů zde jeskyňáři v následujících letech dosáhnou.

Použitá literatura:

Absolon, K. (1970 a): *Moravský kras*. Academia, sv. 1, 415 s., Praha.

Absolon, K. (1970 b): *Moravský kras*. Academia, sv. 2, 345 s., Praha.

Hromas, J. (ed.) a kol. (2009): *Jeskyně*. In: Macokvčin P. a Sedláček M. (eds.): *Chráněná území ČR*, svazek XIV. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a EkoCentrum Brno, 608 s., Praha.

Kříž, M., Koudelka, F (1900, 1902): *Průvodce do moravských jeskyň*. 1. a 2. díl. , 240 s., 476 s. Ždánice – Vyškov.

Wankel, J. (1984): *Obrazy z Moravského Švýcarska a jeho minulosti*, 306 s., Brno.

Zajíček, P. (2017): *Moravský kras v ponorné řece času*, Academia, 280 s., Praha.